

A PANNONHALMI KIVÁLTSÁGLEVÉL SZÖVEGE 1002-BŐL

„Krisztus! Krisztus! A MAGASSÁGBELI ÚRISTEN NEVÉBEN!

ISTVÁN, A MAGASSÁGBELI GONDVISELŐ KEGYELMÉBŐL A MAGYAROK KIRÁLYA. Hisszük s valóban tudjuk, hogy ha az istentiszteletnek szentelt helyek hatalmát és tiszteletét növeljük, azt nemcsak az emberek hirdetik dicsérettel, hanem Isten is jutalommal viszonzzza. Ezért Isten szent egyháza és a mi híveink valamennyien, a mostaniak és jövőbőbeliek, tudják meg, hogy a Pannonia hegyén lévő Szent Márton monostornak az apátja, Anasztáz közbenjárására, tanácsára és beleegyezésével [ugyanezen monostornak] olyan kiváltságot engedélyeztünk, amilyent Montecassino Szent Benedek monostora kapott. Szent Márton monostorát még szülőatyánk kezdte és mi fejeztük be Isten segítségével lelkünk üdvéért és királyságunk megszilárdításáért. Ugyanezen monostor testvéreinek szent imái miatt az elobb írt Anasztáz apát úr tanácsaitól és állandó segítségétől felbátorítva lettünk ugyanis győztesek. Gondoskodtam ugyanakkor arról is, hogy megörökítem az utódok emlékezetében azt a különleges támogatást, amelyet Szent Márton érdemeiért gyermekkoromban megtapasztaltam. Ugyanis mikor kitört a háború vihara, s ebben a németek és a magyarok között a viszály igen nagyra nőtt, s különösen amikor a polgárháború pusztítása fenyegetett, mivel az egyik megye, a somogyi el akart uzeni atyám székéről, nagy bizonytalanság fogott el, milyen tanácsot adjak háborgó lelkemnek, mihez fogjak? Ekkor Pázmány, Hont, Orci vezérek és Domonkos érsek úr támogatásával fogadalmat tettem Szent Mártonnak, ha érdemeiért a külső és belső ellenségeimet legyőzöm, akkor úgy jó, ha a fenti megye dézsmája, ami minden dolga, birtoka, földje, szőlője, vetése, útvámja után jár, valamint a vendégek bora, ami birtokaikon terem, ne a megyés püspökhöz tartozzék, hanem azt inkább ugyanezen monostor apátjának vessem alá haladéktalanul az említett vezérek és sok ispán tanúságával. Hogy elhatározásomat követően győzelmet arattam, amit eszemben forgattam, megvalósítani törekedtem. Annál is inkább, mivel e hely kivételével nem voltak még püspökségek és apátságok Magyarországon. Mert, híveim, ha szabad volt püspökségeket és apátságokat létesítenem azon a helyen, ahol csak akartam, miért is ne tehettem azt bármely hellyel, amit akartam? De nehogy még úgy tunjék, hogy a Szent Mihály egyháza ki lett fosztva, sőt nehogy a megyés püspök jogtalanságot vagy kárt szenvedjen a dézsmaszedésben, ezért neki adtam a Kortó nevu udvarházat a hozzá tartozó emberekkel együtt. Ha pedig ő a rendelkezéseimmel szemben bármit méltánytalanul tenni vagy szerezni akarna, tudja meg, hogy az ítélet napján Isten, az élők és holtak bírása előtt velem találja szembe magát. De még annyit hozzáfűzök: legyen a monostor minden zaklatástól mentes, és legyen a szerzeteseknek joguk bármelyik apátjuk eltávozása után nyugodtan másikat választani, tetszésük szerint bármely püspökkel felszenteltetni, és legyen szabad nekik akármely helyen bármelyik püspöktől a rendeket felvenniük. Más apát előtt pedig cappella ne vonuljon, csak e monostor apátja előtt, tiszteletből a hely szentsége miatt, továbbá az apát püspök módjára szandálban mondja a misét. Megparancsoljuk tehát - Megváltónk, Urunk Jézus Krisztus legyen rá a tanúnk -, hogy semmiképpen se merjen beavatkozni egyetlen érsek, püspök, herceg, őgróf, ispán, alispán vagy bármely más ember - akár nagy, akár kicsi - az ugyanezen monostor apátjának engedélye nélkül a mondott monostor ügyeibe a szolgák, földek, szőlők, dézsmák, halászat, partok, jogszolgáltatás révén. Aki ezt megteszi, fizessen száz font jó minőségű aranyat, az egyik felét a mi kamaránknak, a másik felét pedig a mondott monostornak vagy vezetőinek, és átok sújtsa őt mindörökké. Hogy hitelesebb legyen, ezt az oldalt saját kezűleg megerősítettük és megpecsételését megparancsoltuk.

ISTVÁN ÚR, A KIVÁLÓ KIRÁLY JELE (ISTVÁN KIRÁLY). DOMONKOS ÉRSEK KANCELLÁRKÉNT ELLENŐRIZTE. Az Úr megtestesülésének 1001. esztendejében, a 15. indikcióban, Istvánnak, a magyarok első királyának második évében íratott és átadatott ez a kiváltságlevél. Ezeket a falvakat nevezte meg Sebestyén érsek és Csaba ispán a templom

felszentelések: Halászok Füzegy, Bálványos, Tömörd, Himód, Wisetcha, Varsány, Murin, Kortó, Vág. Minden mostani és jövőbeli dologból a pozsonyi vám harmadrésze.”

Mons Sacer 996-1996. Pannonhalma 1000 éve I.
Szerk.: Takács István - Szovák Kornél - Monostori Martina.
Pannonhalma, 1996, 81-82. Érszegi Géza fordítása.